

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I.

Established

1893.

TWO SECTIONS — SECTION I.

№ 182. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота, 18 вересня 1943. No. 182. Jersey City, N. J., Saturday, September 18, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки.

Тел. „Свободи“: BErgen 4-0237—4-0807

THREE CENTS in the United States of America.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки.

Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016

FIVE CENTS elsewhere.

Потрібно мільон і чверть свіжого рекрута від нового року

ВАШИНГТОН. — Армія й флоту потребує з днем 1. січня 1944 р. 1,221,000 нових вояків. Коли не заберуть до служби батьків, не знати звідки рекрута дістати. Таку заяву зложили перед сенатською військовою комісією директор Поборової Служби ген. Луїс Б. Герші і комісар Военної Робочої Сили Пол. В. МекНат. Начальники военного персоналу від себе заявили, що це обов'язок Поборової Служби

віднайти між населенням тільки спосібних мужчин до військової служби, щоб від вересня до грудня послати по 300,000 нових рекрутів. Коли між самотніми нема тільки мужчин, вони мусять противитися намірови відложити покликання батьків на пізніші часи. На підставі плану, як каже ген. Герші, батьків будуть кликати вже наступного місяця.

ЗАТІСНЕННЯ ДРУЖБИ З МЕКСИКОМ.

ВАШИНГТОН. — З нагоди 133-ліття незалежності Мексика вислав президент Рузвельт гратуляційну телеграму до мексиканського президента Мануеля Авілі Камача. — В Нью Йорку на мексиканській маніфестації уладженій в Карнегі Гол промовляв іменем американського уряду секретар внутрішніх справ Гарольд Л. Ікес. Він підніс спільність ідеалів і дружні відносини між обома державами і народами.

ПІВ МІЛОНА УКРАЇНСЬКИХ ДІВЧАТ У НІМЕЧЧИНІ.

ОНА подає за інформаційним бюлетеном, виданим советською амбасадю у Вашингтоні, що нацистська влада вивезла з окупованої німцями України до пів мільона українських дівчат, з яких більшість знаходиться в Німеччині, де їх заставлено працювати виробляти амуніцію. Є вони теж і в Болгарії, Польщі та Югославії. З карток, що їх перепускає німецька цензура, видно, що ті дівчата терплять великі фізичні та душевні муки, сумуючи за рідною українською землею. Українських дівчат тримають німці в окремих таборах, а зараз біля них, як пише одна з дівчат, бувають литовські та російські дівчата, також окремо.

ПОМЕР П. КИРИЛЮК.

Дня 9. вересня б. р. помер у Філадельфії, Па., бл. п. Петро Кирилюк, довголітній управитель друкарні „Америка“. Походив з села Козяри, збараського повіту, Західна Україна. В старім краю скінчив учительський семінар, а прибувши до Америки друкував якийсь час орган Згоди Братств в Оліфанті, а в 1917 році перейшов до „Америки“, органу Провидіння. Покійний дописував нераз і до „Свободи“ під буквою „К“.

УКРАЇНСЬКІ ВОЯКИ В КІСЦІ.

„Канадійський Фармер“ згадує за лист 27-літнього сержанта В. Старчука, канадійського українця з Нью Торонто, писаного з острова Кіска на Алевтах, з якого виходить, що в наступі на цей остров брало участь теж і бачато українських вояків.

ВІДЗНАЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ВОЯКА.

Андрій Несевич, молодий американський українець з Оліфант, Па., дістав особливе відзначення і срібну медалью за відвагу під час розвідки в Тунісі, Північна Африка, завдяки якій врятував життя своїм товаришам та знищив ворожу стійку з машинними крісами.

БУЛИТ ПРО ГРАНИЦІ ПОЛЬЩІ.

Бувший американський амбасадор до Советів і Франції, Вільям С. Булит, сказав у своїй промові в Філадельфії, як подає „Нови Свѣт“, між іншим таке: „Політика Польщі опиралася на простій засаді, що ніякий уряд Польщі не віддасть ні пяди польської землі та не згодиться без боротьби на ніякий новий розбір“.

Сказав теж, що Польща „має слушні права до тих границь, які мала в серпні 1939 року. І думає, що якщо буде „справедливий мир“, то Польща ті границі дістане.

На те можна відповісти, що Польща не потребує нічого „віддавати“, а тільки повинна бути позбавлена того, що колись силою загарбала. А щодо того, як має виглядати „справедливий мир“, то цілком певно не буде він справедливим, якщо Польща малаб забрати західно-українські землі. Та видно, що є різні розуміння „справедливості“ теж і в таких як бувший амбасадор Булит. Через ось такі різні розуміння маємо і стільки нещастя у світі!

АЛІАНТИ ВБИЛИСЯ КЛИНОМ У ЛІНІЮ САЛЕРНА

П'ята альянтська армія кинула на німецькі позиції коло Салерно великі сили й вбилися в нім на 8 миль широким клином поміж ріки Селе й Кальворе. Ця армія складається з американських військ.

Німецький комунікат подає, що восьма армія Монтгомері висадила війська коло Салерна та підкріплює американців.

Американські й англійські літаки з північно-африканських

баз ударили всю свою свідую по німецьких оборонних лініях на південь від Салерна та, як каже комунікат, „перемінли їх на справжнє пекло“. 2,000 літаків узяло участь у цих нападах і скинули 1,200 тон бомб.

Генерал Кларк, командант п'ятої армії, видав до своїх військ приказ дня, в котрім гратулює ім удачного виконання місії. „Ми не віддамо ворогові ні одної пяди землі“ — каже генерал.

ПРО „ЗЛІКВІДОВАНИХ“ СОВЕТАМИ ЛИТОВСЬКИХ СВЯЩЕНИКІВ.

В Шікаго видано англійською мовою книжечку п. н. „П'ятнадцять „зліквідованих“ священників в Литві“. Написав її Юозас Прунекіс. В книжечці поміщено фотографії і життєписи 15 згаданих у наголовку священників. Є ними священники: Валентінас Бальціюс, Вацловас Бальзіс, Йонас Давгеля, д-р Юстінас Дабріля, Вацловас Дамбравскас, Андріюс Юкневіціюс, Матаєс Ляявскас, Йонас Навіцкіс, Йонас Петріка, Повіляс Рацевіціюс, Станкевіціюс, Бенедіктас Свейкавскас, Йонас Тутінас, Баліс Веґеле, Пранас Віткевіціюс. — Описані коротко муки, серед яких згадані загинули. Теж згадується у книжечці за 40,000 литовців, вивезених на Сибір, з зазначенням, що все те дуже великі жертви, коли зважати, що Литва малий край. При кінці є апел до свободолюбної Америки з ось таким кінцевим словом:

„В імені тої крові, яку проляли ось ті мученики, просимо американський нарід, що не щадить своєї крові на забезпечення свободи і демократії, допомогти поваленому литовському народови скинути нацистське ярмо, як теж, запобігти другій великій небезпеці, себто загрожуючій окупації Литви Советами. Литва бажає жити і тому вона домагається тільки одного — незалежності, яку мала передше“.

ЗАСТ. ПРОТОІГУМЕНА ЧСВВ НА АМЕРИКУ.

Канадійські „Українські Вісти“ подають, що о. С. Дидик, ігумен ЧСВВ в Едмонтоні, зістав іменованій заступником Протоігумена Василіянского Чину на Злучені Держави Америки з осідком в Шікаго. Згаданий часопис подає, що це „найстарший місіонар в Канаді — віком, священством і побутом в Канаді“.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ЗАХОПИЛА НОВОРОСІЙСК.

Спільними заходами суходемних і морських сил червона армія захопила чорноморський порт Новоросійськ, що вважається ключем до Кавказу. Російські лінії підсунулися на 57 миль до Києва.

Німецькі донесення подають, що російські війська почали нову офензиву від Ленінграду. Кажуть одначе, що Брянськ ще в німецьких руках.

ЮГОСЛАВСЬКІ ПАРТИЗАНИ ЗАХОПИЛИ СПАЛЯТО.

Спалято (Сплит), найважливіший порт Югославії, попав у руки югославських партизанів що дводневній облозі.

ВОРОГ ДОНОСИТЬ ПРО ВЕЛИКУ БИТВУ НА СОЛОМОНСЬКИХ ОСТРОВАХ.

Токійове радіо подало вістку, що між Новою Гвінеєю й Колумбагарою точиться тепер великанська морська й повітряна битва. Де саме на цьому просторі, що має 500 миль ширини, ведеться бій, не сказано.

НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ЗМЕНШИЛОСЬ ЩЕ НА 30%.

„Соціалістическій Вестник“ (Ч. 17-18) подає дещо про те, що діється на східних землях, що опинились під німецькою окупацією. Цікаві є деякі дати про населення України, а не так цікаві, як трагічні. Знаємо, що за советської влади, до вибуху теперішньої війни, населення України змаліло в застрашаний спосіб ізза голодової московської політики в Україні, як теж і через масове виселювання українського населення з України на Сибір, чи де інде. Та тепер, як виходить з нової статистики, населення України малоб зменшиться ще на 30% в порівнянні з тим станом, який був перед німецькою окупацією України.

DIVISION OF PERIODICALS
LIBRARY OF CONGRESS
WASHINGTON D. C.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ЛЕКЦІЯ ПОДІЙ

Хто слухав радіових промов про біжучі теми при кінці минулого тижня, той певно був поражений наглою переминою настроїв з крайню оптимістичних до крайню песимістичних. Вершка оптимізму досягнули радіові коментарі на вістку про безумовну здачу італійського уряду Бадолія. Здавалося тоді, що кінець війни вже за рогом найближчої вулиці, що навіть гупо було би сподіватися війни в Європі поза 1943 рік. Зараз на другий день по цьому одушевленім захопленню прийшов день чорної зневіри, коли з Італії прийшли вістки, про захоплення німцями центральної й північної Італії, про „визволення“ Мусолінія німцями, про втечу короля й Бадолія з Риму, про важке положення американських і британських військ в Італії.

Могло би здаватися, що це тільки американська публіка, на загаль хитка в своїх настроях, піддається такому ваганню почувань. Однак й з Англії доносять, що там сталося те саме, дарма, що там і люди не піддаються легко почуванням і уряд не допускав публіки попадати в безодні зневіри ні підноситися на облаки захоплення. З цього вид-

но, що й в Англії й в Америці проявлялися ті самі чинники.

Який це мотив заставляв людей раз захоплюватися надією в близький кінець війни, а потім зараз попадати в роспуку, не важко догадатися. Не могло тут бути ніщо інше, як воєнне змушення. Почуття це зрештою зовсім зрозуміле, бо ж відомо якого великого напруження всяких сил, фізичних і духових, вимагає модерна війна.

І власне тому треба лихови поглянути просто ввічі. Треба собі ясно сказати, що не дивлячись на те, як воєнне зусилля нас мучить, ми цьому вмученню не піддаємося, але будемо спокійно робити найкраще все, що воєнному зусиллю помагає. Нерозумно снувати рожеві надії на кожному добру вістку, як не розумно попадати в очайдушній настрій на кожному злу. Війна може потривати довго, і нам на це треба бути готовим, передовсім духово.

Звісно, ми всі хотіли би скорого закінчення війни, але не мож- на цього бажання переіменяти в певність. Як ми його хочемо, то треба тим завзятіше працювати, аби цей кінець справді наближити.

Погоджуються у звітах щодо України

В дальших звідомленнях Александра Верта, надсиланих з Москви до часопису „Нью Йорк Таймс“, а в яких говориться про Україну під нацистською владою, в яку тепер вступають советські війська, є нові потвердження на те, що Україна цілком вито знищена, та що німці не могли з неї користати, бо не було що забирати. Була тільки грабіж останнього, що ще було вратувалось. Не дописало хліборобство, бо не було машинерії, ні охоти в селян працювати на німців. Не було вугля з Донецького басейну, бо робітництво саботувало. Ні не добуто барилки нафти на Кубані, бо не було тактих, щоб хотіли німцям помагати в добуванні нафти.

Таке можна вчитати з цього, що Верт пише. Та як читати те, що пишуть німецькі газети у звязку з відступами німецьких військ в Україні, то виходило б, що й вони признають, що Німеччина завелась на Україні, бо не дістала того, що було в її плані й на що рахувала нацистична влада, чи про що трубіла нацистська пропаганда. Так виглядає, що як передше нацисти роздували величезні багатства У-

країни і те, що одна тільки Україна може вижити цілу Німеччину, так тепер зменшується щораз більше вагу України, вказуючи, що вона є тепер пасивом, бо там усе винищене. І так є, що майже за кожним разом, коли німецькі воєнні звідомлення з советсько-німецького фронту згадують за дальші німецькі відступи в Україні, то додається, що перед відступом усе до гла знищено.

Значить, що нема тепер розбіжностей в тому, що пишуть советські чи німецькі звідомлення про Україну. Є повна між ними згода, але тільки щодо одного: щодо повної руїни, яку видно на кожному клаптику української землі. З цього висновок, що без огляду на те, як закінчиться та війна для України і українського народу, українська земля буде одною великою руїною, а український нарід — цілковитим нуждарем.

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ НОВИЙ „УКЛАД СИЛ“.

Редактор большевицьких У. Щ. Вістей, М. Ткач, реферував на комуністичнім збіговищі, що його названо „конференцією представників Ліги Українців і Української Секції Міжнародного

Ордену“. А говорив про „завдання і обовязки, що стоять перед американськими українцями в часі війни“.

Балачка, як звичайно в большевиків, довга-довжезна, в якій буквально нема одного слова правди, коли іде про те, що вони говорять про справжню українську народню роботу в Америці. Очевидно, повторено там старі як світ брехні про „фашизм“ серед американських українців, але ці речі вже всім добре відомі. Зате на увагу можуть заслуговувати теперішні большевицькі комбінації про новий „уклад сил“ серед американських українців.

Як требаб надіятись, опирають вони їх в першу чергу на „антифашистських“, а наділі комуністичних організацій: Ліга Американських Українців і Американсько-Українська Секція Міжнародного Робітничого Ордену, що, як заявив Ткач, мають до розпорядження комуністичні У. Щ. Вісті. Дальші комбінації за- сягають Український Робітничий Союз, про який М. Ткач сказав так:

„Український Робітничий Союз з тижневою газетою „Народна Воля“ в останніх часах займає правильні позиції у відношенні до найважливіших громадських справ, на кожному кроці поборює націоналістично-фашистське ракетіство між нашими людьми“.

Ще далі згадує Ткач за „Оборону України“, кажучи так: „Чисельно ця група не представляє собою поважної сили, але коли судити по її органі (мабуть думка про „Громадський Голос“, що називає себе „органом демократичної думки української імміграції в Америці“. — Ред. Св.), то вона також підприйняла певні кроки, щоб відмежуватись від націоналістів-фашистів і в основних питаннях біжучого мо-

менту дуже часто потрапляє на правильні позиції“.

Ще далі рахує Ткач і на „націоналістів“, кажучи так: „Помітно опозиційні настрої в багатьох націоналістичних організаціях, зокрема серед тут родженої частини американських українців, серед деяких професіоналістів, і особливо серед деяких православних священиків, що вже вишумілися з фашистського чаду“.

МИРОН ЛИТВИН І СИН

УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ

Обслуга щира і чесна

383 Morris Avenue,

cor. Springfield Ave.

NEWARK, N. J.

Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНЬКОУКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребамі по ціні так
низькій як \$150.

ОБСЛУГА НАЙКРАЩА

JOHN BUNKO

Licensed Undertaker & Embalmer

437 East 5th St.,

NEW YORK CITY

Dignified funerals as low as \$150.

Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛЯДЕЛЬФІЮ І ОКЛИЦЮ**МИХАЙЛО НАСЕВИЧ**

cor. FRANKLIN & BROWN STS., PHILADELPHIA, PA.

Tel. MARKET 1320.

ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Занямаєсь похоронами
в BRONX, BROOKLYN, NEW
YORK І ОКОЛИЦЯХ129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL:

707 Prospect Avenue,

(cor. E. 155 St.)

BRONX, N. Y.

Tel.: MEIrose 8-6577

\$150.00 ЦІЛИЙ ПОХОРОН
і вище

ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОЙ І ОКОЛИЦІ

KANAI KAIN FUNERAL HOME

433 STATE STREET,

PERTH AMBOY, N. J.

Phone: Perth Amboy 4-4648

НАЙДУТЬ ПОСАДУ

УКРАЇНСЬКА гр.-кат. парохія Пр. Діви Марії в Мікзракс, Па., пошукує кваліфікованого ДЯКОВЧИТЕЛЯ, котрий провадив би добре українську діточу школу і був відповідним диригентом церковного хору. В інформаційних справах треба голоситися на адресу секретаря парохії: 178- MIKE GURNIAK, 327 Helen St., McKees Rocks, Pa.

НАПРОДАЖ 8-ФАМІЛІЙНИЙ МУРОВАННИЙ ДІМ,

по 5 кімнат на родину, в добрім місці, зі всіми модерними улаженнями, парове опіття і гаряча вода. Для сторожа дому 4 кімнати осібно. З причини недуги продаж цей дім по уміркованій ціні. Голосіться до: 172-

JOHN DUBECK

147 CHESTNUT AVENUE,

JERSEY CITY, N. J.

Д-Р С. ЧЕРНОВ

● Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров.
● Аналіза крові для подружого свідства.
● Гемороїди й желяки лікується без операції.
223 SECOND AVENUE, cor. 14th ST., NEW YORK CITY, Room 14.
GRamercy 7-7697
Офісові години 10—7:30; неділя 11—1:30.
Жінка-доктор до обслуги.
X. & флюороскоп. — Екзамінація \$2.00.